

Historik John Robert Seeley bol autorom článku *United States of Europe [Spojené štáty európske]*, publikovaného v roku 1871. Išlo v ňom o návrh na odstránenie vojen prostredníctvom vytvorenia Federácie európskych štátov. Kľúčom k udržaniu mieru malo byť to, že sa národné armády mali dostať pod dohľad demokraticky zvolených federálnych inštitúcií, vrátane federálneho súdnictva, legislatívy a exekutívy.¹⁰

Práce Penna, Bellersa, Benthamu, Lorimera a Seeleyho možno podľa všetkého považovať za najdôležitejšie dochované úvahy o možnej integrácii Európy, ktoré vznikli vo Veľkej Británii do začiatku 20. storočia. Práve doba, v ktorej vznikli, spôsobila to, že ich vplyv na vývoj britskej, či dokonca celoeurópskej politickej reality bol vskutku minimálny. Vtedajšia Británia, ktorej jedinou starosťou vo vzťahu k Európe bolo udržanie rovnováhy síl a ktorá ako jediná európska krajina profitovala z pretrvávajúcej medzinárodno politickej anarchie na kontinente, nemala jednoducho záujem na zmene pomerov v Európe. Aj napriek tomu však možno konštatovať, že tieto myšlienky sú jasným svedectvom toho, že Veľká Británia sa už v období svojej „skvelej izolácie“ zaradila medzi krajiny, kde vznikali prvé plány európskej integrácie.

¹⁰ SEELEY, John Robert: *United States of Europe*. In: *Macmillans Magazine*, vol. 23, March 1871, s. 436-448.

Britské projekty európskej integrácie na začiatku 20. storočia

Zhoršujúca sa medzinárodno politická situácia na začiatku 20. storočia nebola prajná úvahám o možnej unifikácii európskeho kontinentu. Atmosféra neistoty a obáv pred blížiacou sa vojnou bola dobrým prostredím pre vzrast nacionalizmu, ktorý je nepriateľom myšlienok integrácie. Situácia vo Veľkej Británii však bola istým spôsobom iná. Táto krajina, ktorá bola vyše 150 rokov najsilnejšou svetovou veľmocou, sa musela čoraz častejšie zmierovať s nejednoznačnosťou svojho geopolitického postavenia. Končilo sa obdobie jej „skvelej izolácie“ a musela si hľadať spojencov. Práve objavenie sa pocitu akejsi zahranično politickej ne-sebestačnosti bolo podľa všetkého tým, čo vytvorilo priaznivú atmosféru pre oživenie britských diskusií o unifikácii európskeho kontinentu. Tento pocit, ktorý mohol byť typický len pre Britániu, bol zrejme najdôležitejšou príčinou toho, že sa táto krajina aj v prostredí rastúcej skepsy a šíriaceho sa nacionalizmu pred blížiacou sa vojnou stala významným centrom rodiaceho sa hnutia za vytvorenie európskej federácie.

Zmena medzinárodno politickeho postavenia Veľkej Británie a jej nútený odklon od politiky „skvelej izolácie“ na konci 19. storočia viedli v tejto krajine aj k diskusiám o novom spôsobe úpravy vzťahov vo vnútri jej impéria. Jedným z navrhovaných spôsobov jeho vnútorného posilnenia bola jeho premena na federáciu samosprávnych kolónií. Takmer v rovnakom čase sa začalo uvažovať aj o spôsobe riešenia írskych otázok prostredníctvom zmeny učlenenia Veľkej Británie. Federalizácia bola jedným z navrhovaných riešení.¹¹ Na začiatku 20. storočia tak princípy federalizmu

¹¹ K snahám o federalizáciu impéria a Veľkej Británie, napr. BURGESS, Michael: *The Federal Plan of the Imperial Federation League 1892: Milestone or Tombstone?* In: BOSCO, Andrea (ed.): *The Federal Idea. The History of Federalism from Enlightenment to 1945. Vol. I*. London: Lothian Foundation Press, 1991, s. 139-153;

začali nachádzať v britskom politickom myslení čoraz pevnejšie miesto.

Šíriaca sa diskusia o výhodách federálneho usporiadania viedla v predvojnovovej Británii zrejme aj celkom prirodzene k zvýšenému záujmu o možnosti jeho aplikácie na celú Európu, resp. na celý svet. Lebo ako v tom čase napísal Lord Acton, federácia poskytuje „jedinú cestu, ako sa vyhnúť vojne“ tak, že umožňuje rôznym národom „žiť v súlade bok po boku“.¹² V krátkom období pred prvou svetovou vojnou sa Veľká Británia stala dôležitým centrom stúpencov európskej jednoty. Kým v ostatných európskych štátoch diskusie na túto tému postupne ustupovali silnejúcej nacionalistickej propagande, v Británii sa s blížiacou sa vojnou začalo čoraz intenzívnejšie diskutovať o potrebe európskej unifikácie.

K najhorlivejším britským zástancom európskej integrácie pred prvou svetovou vojnou patrili určite novinár a vydavateľ William Thomas Stead. V roku 1899 napísal knihu *The United States of Europe on the Eve of the Parliament of Peace* [*Spojené štáty európske v predvečer mierového snemu*], v ktorej navrhol vytvorenie Európskej federácie ako prostriedku na zabezpečenie trvalého mieru na kontinente.¹³ Ním vydávaný mesačník *Review of Reviews* sa považuje za prvé periodikum v dejinách, ktoré sa systematicky venovalo aj otázkam európskej integrácie.¹⁴ Z celej plejády ďalších autorov, ktorí v tom čase ukladali základy britského eurofederalizmu, treba

JUDD, Dennis: *Vzestup a pád Britského impéria*. BB Art, 1999, s. 229-240; BOYCE, George: *Federalism and the Irish Question*. In: BOSCO (ed.): *The Federal Idea*. Ref. 11, s. 119-138; LAVIN, Deborah: *Lionel Curtis and Indian Dyarchy*. In: BOSCO (ed.): *The Federal Idea*. Ref. 11, s. 193-209.

¹² Podľa: PINDER, John: *Předválečné představy o sjednocené Evropě - britští prorokové*. In: BOYD, Martyn; SMITHOVÁ, Julie; WALLACE, William (eds.): *Význační Evropané*. Praha: Evropský literární klub, 1998, s. 26.

¹³ STEAD, William Thomas: *Europa*. Dostupné na internete: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1988stead-europa.html> (2001-08-01).

¹⁴ PINDER, Ref. 12, s. 26.

určite ešte spomenúť napríklad filozofa Henryho Sidgwicka, či spisovateľa a držiteľa Nobelovej ceny mieru z roku 1933 Normana Angella.¹⁵

O tom, že úvahy o potrebe európskej integrácie v Británii už v tomto období získavali podobu organizovaného hnutia a že už nešlo len o prostú iniciatívu niekoľkých osamelých intelektuálov svedčí aj to, že sa im dostalo aj prvej inštitucionalizovanej podpory. V roku 1911 prijala *British National Peace League* [*Britská národná mierová liga*] do svojho programu podporu myšlienke vytvorenia Spojených štátov európskych a o dva roky neskôr Max Waechter založil *European Unity League* [*Ligu európskej jednoty*].¹⁶

Už spomínaný Norman Angell, Edmund Dene Morel, Ramsay MacDonald a Charles Trevelyan založili v septembri roku 1914 *Union of Democratic Control* [*Úniu demokratickej kontroly*], ktorej manifest, okrem iného, hovoril aj o potrebe „vytvorenia organizácie európskych demokratických štátov, ktorá by mala zabrániť budúcim konfliktom“.¹⁷ K jej členom patrilo i niekoľko poslancov Liberálnej a Labouristickej strany a aj prostredníctvom ich aktivít sa Únia demokratickej kontroly stala čoskoro najznámejšou a najvplyvnejšou britskou pacifistickou organizáciou pôsobiacou v 20. rokoch.¹⁸

Aj v tradične internacionalistickej Labouristickej strane sa v období pred začiatkom prvej svetovej vojny ozývali hlasy

¹⁵ V tejto súvislosti je potrebné spomenúť aspoň tieto práce: SIDGWICK, Henry: *The Development of European Polity*. London, 1903; ANGELL, Norman: *The Great Illusion*. London, 1910.

¹⁶ HEATER, Ref. 9, s. 123.

¹⁷ *Union of Democratic Control*. Dostupné na internete: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/FWWudc.htm> (2001-12-29).

¹⁸ Z poslancov Liberálnej strany boli jej členmi Norman Angell, Charles Buxton, George Cadbury, J. A. Hobson, Philip Morrel, Frederick Pethick-Lawrence, Arthur Ponsonby a Arnold Rowntree. Z Labouristickej strany to boli William Anderson, H. N. Brailsford, Isabella Ford, Arthur Henderson, Fred Jowett, Philip Snowden a Helen Swanwick. Podľa: *Union of Democratic Control*. Ref. 17.

o potrebe nejakej formy európskej integrácie. Fenner Brockway, jeden z jej neskorších popredných predstaviteľov, v roku 1914 písal o tom, že labouristická zahraničná politika by mala „menej hovoriť o rovnováhe síl a viac o Federácii európskych štátov”.¹⁹

Sľubne sa rozvíjajúce britské predvojnové hnutie za európsku jednotu akoby po prvej svetovej vojne načas stratilo dôvod svojej existencie. Základný cieľ Spoločenosti národov - udržanie mieru prostredníctvom nových metód medzinárodnej politiky, založenej na princípoch kolektívnej bezpečnosti, bol totiž vo svojej podstate kompatibilný aj s najdôležitejším cieľom tých, ktorí sa snažili o integráciu európskeho kontinentu. Ale medzinárodný vývoj čoskoro priniesol nové problémy a Spoločenosť národov sa neukázala ako taký efektívny prostriedok na ich riešenie, ako to možno očakávali jej stúpenci. To bolo zrejme najdôležitejším impulzom pre skoré znovuoživenie diskusií o potrebe istej formy európskej unifikácie. Jeho ťažisko sa však z Veľkej Británie znovu presunulo na kontinent.

Paneurópske hnutie, ktorého zakladateľom bol v prvej polovici 20. rokov Richard N. Coudenhove-Kalergi a ktoré sa v medzivojnovom období stalo najsilnejšou a najvplyvnejšou organizáciou presadzujúcou myšlienku vytvorenia Európskej federácie, s Veľkou Britániou programovo nepočítalo. Veľká Británia patrila podľa pôvodnej Coudenhove-Kalergiho koncepcie do inej mocenskej zóny ako Európa a preto mala stáť bokom od integračného procesu. Bolo to však pre vtedajšiu dobu celkom príznačné. Až do polovice 30. rokov, teda do obdobia, kedy sa v Európe začala znovu objavovať bezprostredná hrozba nového vojnového konfliktu, bola totiž činnosť britských zástancov európskej integrácie v porovnaní s ich predvojnovou aktivitou takmer bezvýznamná. Aj labouristické hnutie, ktoré pred vojnou patrilo medzi

¹⁹ BROCKWAY, Fenner: *Failure of Liberalism, the Government and Foreign Policy*. In: *Labour Leader*, 29. január 1914, s. 6. Podľa: WINDRICH, Elanie: *British Labour's Foreign Policy*. Stanford: Stanford University Press, 1952, s. 8.

tradične najdôležitejších podporovateľov myšlienky Spojených štátov európskych, bolo v tejto otázke v 20. rokoch rozdelené. Keď napríklad vtedajší odborový predák a neskorší minister zahraničných vecí Ernest Bevin vystúpil v roku 1927 na výročnom odborovom kongrese v Edinburgu a podporil myšlienku európskej jednoty, stretol sa s veľmi tvrdou kritikou.²⁰

V týchto súvislostiach možno snáď ešte spomenúť aj oficiálnu britskú reakciu na *Memorandum francúzskej vlády o organizácii režimu Európskej federálnej únie*, známe tiež ako *Briandove memorandum* z 1. mája 1930, ktoré sa považuje aj za historicky prvý uskutočnený politický pokus o vytvorenie Európskej federácie. Zhoršujúca sa medzinárodná politická a ekonomická situácia na začiatku 30. rokov spôsobila, že takmer všetky európske vlády zaujali k tomuto memorandu kritický postoj. Podľa spomienok jeho duchovného otca Richarda N. Coudenhove-Kalergiho bola však „zo všetkých oficiálnych odpovedí najväčšou katastrofou práve britská... ponúkla totiž spoluprácu v takej rezervovanej podobe, že to úplne zruinovalo celú Briandovu iniciatívu”.²¹ Okrem vyjadrenia istých sympatií k niektorým ekonomickým aspektom Briandovho návrhu bolo totiž memorandum ako celok v britskej odpovedi odmietnuté a označené dokonca aj ako „vágny a zmätený idealizmus vyjadrený vo... frázach...”, ktoré môžu znamenať veľa, no rovnako nemusia znamenať vôbec nič.”²² Aj toto hodnotenie určite prispelo k tomu, že sa o Briandovej iniciatíve nikdy ani len vážnejšie nerokovalo a že jej dopracovanie a praktická realizácia bola vo svojej dobe fakticky vylúčená.

²⁰ Prepis časti diskusie, pozri EVANS, Trevor: *Bevin*. London: George Allen & Unwin, 1946, s. 122-124.

²¹ COUDENHOVE-KALERGI, Richard N.: *Crusade for Pan-Europe: autobiography of a man and a movement*. New York: Putnam's, 1943, s. 135.

²² Podľa HEATER, Ref. 9, s. 140. Pre podrobnosti tohto odmietnutia, pozri napr. BOYCE, R. W. D.: *Britain's First „No” to Europe: Britain and the Briand Plan, 1929-1930*. In: *European Studies Review*, vol. 10, 1980, s. 17-45; ROLLO, P. J. V.: *Britain and the Briand Plan: the Common Market that never was*. Kelle, 1972.

Britské projekty európskej integrácie v 30. rokoch 20. storočia

Zhoršovanie medzinárodnopolitickej situácie v 30. rokoch vytváralo nepriaznivé podmienky pre činnosť stúpencov európskej integrácie. Šíriaci sa nacionalizmus a pocit blížiacej sa vojny boli faktormi, ktoré z celkom pochopiteľných príčin len málo priali úvahám o potrebe pozitívnej spolupráce, či dokonca o nutnosti vytvorenia nejakej vyššej nadštátnej organizácie združujúcej európske štáty. Situácia vo Veľkej Británii však bola podobne ako pred začiatkom prvej svetovej vojny iná. Kríza, do ktorej sa medzinárodné spoločenstvo v druhej polovici 30. rokov dostávalo, spôsobila vo Veľkej Británii znovu zvýšenú mieru záujmu o hľadanie možností takého usporiadania vzťahov na kontinente, ktoré by zaručovalo trvalý mier a prosperitu.

Medzi Britmi, ktorí sa v tomto období zaoberali myšlienkami možnej zmeny princípov medzinárodnopolitického usporiadania v Európe, sa veľmi skoro vytvorila silná skupina tých, ktorí nachádzali najdôležitejšiu príčinu opakujúcich sa vojen v existencii systému suverénnych štátov, ktoré v záujme posilnenia alebo uchovania vlastnej pozície neváhajú použiť nástroje mocenskej politiky, ktoré často vedú práve k vojne. Veľmi jasne to vyjadril Lord Lothian: „Vo vzťahoch medzi suverénnymi štátmi je vojna nevyhnutná. Keď zlyhá možnosť dohody ako jediného nástroja, ktorým môže suverénny štát brániť svoju existenciu a práva alebo sledovať svoje ciele, nachádza jediné východisko v užití moci.“²³ Neúspech Spoločnosti národov, ktorej najdôležitejším cieľom

²³ LORD LOTHIAN: *The ending of armageddon or the federal principle as the only basis for international peace, liberty and prosperity*. In: LIPGENS, Walter (ed.): *Documents on the History of European Integration, Vol. 2. Plans for European Union in Great Britain and in Exile 1939-1945*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1986, s. 37.

Dostupné na internete:

<http://federalunion.uklinux.net/archives/endarmageddon.htm> (2001-12-20).

malo byť udržanie svetového mieru, bol odvodzovaný najmä z faktu, že jej celková koncepcia bola postavená práve na existencii systému suverénnych štátov.²⁴ Za jedno z najvhodnejších riešení sa považovalo také usporiadanie medzinárodných vzťahov, kde by sa štáty vzdali časti svojej suverenity v prospech nadštátnej organizácie, ktorá by prostredníctvom svojich právomocí riešila konflikty skôr, než by mohli prerásť do vojny. Primeranou organizačnou formou takejto nadštátnej organizácie bola podľa tejto skupiny Britov federácia. Otázky o jej konkrétnom charaktere, geografickom rozsahu, právomociach voči členským štátom, či o jej vzťahu k ostatnému svetu sa na prelome 30. a 40. rokov stali vo Veľkej Británii predmetom rozsiahlych diskusií, ktoré kulminovali počas činnosti Federálnej únie.

Jednou z najvýznamnejších osobností britského akademického a verejného života, ktorá v 30. rokoch prispela k položeniu teoretických základov pre vznik a fungovanie Federálnej únie, bol politický filozof a neskôr prvý povojnový predseda Labouristickej strany Harold Laski. Hoci na začiatku 30. rokov ešte Laski priamo nepísal o potrebe nejakej formy európskej unifikácie, patril však k významným kritikom medzinárodného poriadku založeného na princípe suverénnych štátov, lebo ten vraj svojou podstatou vedie nevyhnutne k vojne.²⁵ Za najvhodnejší a najprirodzenejší princíp usporiadania medzinárodných vzťahov považoval Laski federáciu, pretože, ako napísal už v roku 1926 vo svojej klasickej práci *A Grammar of Politics [Politická gramatika]*: „spoločnosť je svojou podstatou nevyhnutne federálna... úrady musia byť federálne

²⁴ Napr. RANSOME, Patrick: *Federal Government*. In: LIPGENS (ed.): *Documents on the History of European Integration, vol. 2.*, Ref. 23, s. 40; BRAILSFORD, Henry: *What is Sovereignty?* In: LIPGENS (ed.): *Documents on the History of European Integration, vol. 2.*, Ref. 23, s. 43.

²⁵ LASKI, Harold J.: *The Economic Foundations of Peace*. In: WOOLF, Leonard (ed.): *The Intelligent Man's Way to Prevent War*. London: Gollanz, 1933, s. 536.

tiež²⁶. Po roku 1945 patril Laski k významným obhajcom európskej integrácie.

Ďalší, ktorý patril k tým, čo svojimi úvahami v 30. rokoch pripravili základ pre úspešnú existenciu a fungovanie Federálnej únie, bol už spomínaný Lord Lothian. Tento politik a diplomat bol presvedčeným stúpencom federalizmu, v ktorom videl, podobne ako Laski, prostriedok na zabezpečenie univerzálneho mieru. 28. mája 1935 vo svojej prednáške pre Burgov trust v Londýne, ktorá vyšla pod názvom *Pacifism is not Enough nor Patriotism Either* [*Pacifizmus ani patriotizmus nestačí*] a ktorá je dodnes považovaná za klasickú prácu federalistickej teórie povedal: „vojna je nevyhnutná a nemôže jej byť zabránené vo svete suverénnych štátov... pokiaľ neuspějeme vo vytvorení federálneho spoločenstva štátov, ktoré na začiatku nemusí zahrnúť celý svet, nepoložíme ani len základ pre ukončenie inštitúcie vojny na zemi.“²⁷ Lothian bol aj autorom prvého manifestu Federálnej únie a až do svojej smrti v decembri roku 1940 zostal jej otvoreným priaznivcom.

Ďalšou známou osobnosťou, ktorá v 30. rokoch v Británii podporovala myšlienky federalizmu a ktorá neskôr pracovala aj pre Federálnu úniu, bol Lionel Robbins. Tento jeden z najvýznamnejších liberálnych ekonómov svojej doby chápal výhody federálneho usporiadania predovšetkým z pohľadu potrieb zdravého fungovania medzinárodného hospodárstva. Vo svojich prednáš-

²⁶ LASKI, Harold J.: *A Grammar of Politics*. London: Allen & Unwin, 1938, s. 270-1. Ďalšie Laskiho práce, napr.: *Studies on the Problem of Sovereignty*. Oxford University, 1917; *The Foundations of Sovereignty and other Essays*. London, 1921; *Nationalism and the Future of Civilization*. London, 1932.

²⁷ LORD LOTHIAN: *Pacifism is not Enough nor Patriotism Either*. London: Oxford University Press, 1935, s. 10-11. Dostupné na internete: http://www.federalunion.uklinux.net/acrobatfiles/pacifism_is_not_enough.pdf (2001-12-20). Ďalšie Lothianove práce, napr.: *The Prevention of War*. New Haven, 1923; *Liberalism in the Modern World*. London, 1933; *The Universal Church and the World of Nations*. London, 1938; *The Ending of Armageddon*. London, 1939; *The American Speeches of Lord Lothian*. London, 1941.

kach pre Univerzitný inštitút medzinárodných štúdií v Ženeve, ktoré v roku 1937 vyšli pod názvom *Economic Planning and International Order* [*Hospodárske plánovanie a medzinárodný poriadok*] tvrdil, že na ochranu slobodného obchodu sú potrebné nielen medzinárodné súdy, ale aj medzinárodná legislatíva a exekutíva. Robbins však nepovažoval za nevyhnutné a ani žiaduce, aby sa národný štát úplne podriadil nejakej vyššej nadštátnej autorite. Jej právomoc mala byť podľa neho tiež limitovaná. Riešením nemala byť teda „aliancia, ani kompletná unifikácia, ale federácia“.²⁸

Pri hľadaní teoretických východísk vzniku a existencie Federálnej únie nemožno v žiadnom prípade zabudnúť ani na Clarencea K. Streita a jeho prácu *Union Now* [*Úniu teraz*] s podtitulom *The Proposal for Inter-democracy Federal Union* [*Návrh demokratickej federálnej únie*]. Streit bol pôvodom Američan, ktorý v 20. a 30. rokoch pôsobil ako politický komentátor viacerých amerických novín v Európe a ktorého myšlienky výrazným spôsobom ovplyvnili formovanie i neskoršiu činnosť Federálnej únie. Základnou ideou jeho, vo svojej dobe nakrátko, no mimoriadne vplyvnej práce, bol návrh na zabezpečenie trvalého mieru, slobody a prosperity vo svete, a to prostredníctvom vytvorenia federácie pätnástich (resp. desiatich), podľa Streitových slov, „najväčších, najstarších, najhomogénnejších a najprepojenejších demokracií“: Americkej únie, Britského spoločenstva národov (v podobe Veľkej Británie, Federálneho domínia Kanady, Austrálskeho spoločenstva, Nového Zélandu, Juhoafrickej únie a Írska), Francúzskej republiky, Belgicka, Holandska, Švajčiarskej

²⁸ ROBBINS, Lionel: *Economic Planning and International Order*. In: PINDER, John (ed.): *Altiero Spinelli and the British Federalists. Writings by Beveridge, Robbins and Spinelli 1937-1943*. Federal Trust, 1998, s. 59. Ďalšie Robbinsove práce, napr.: *The Economic Causes of War Conflicts*. London, 1939; *The Economic Basis of Class Conflict and Other Essays of Political Economy*. London, 1939.

konfederácie, Dánska, Nórska, Švédsko a Fínsko.²⁹ Pod spoločnú správu tejto „Federácie slobodných ľudí“ malo patriť občianstvo, zahraničná politika, obrana, medzištátny a zahraničný obchod, mena, finančná politika a medzištátny komunikačný systém. Uvedený počet štátov nemal byť v žiadnom prípade konečný a Streit dokonca počítal s tým, že v perspektíve ďalekej budúcnosti by sa tento politický celok mohol stať prvým krokom k vytvoreniu svetovej federácie. Jeho politický, hospodársky a vojenský potenciál mal jednoducho zaručiť, aby dokázal odolať akémukoľvek protivníkovi a aby bol tiež dostatočne atraktívny pre iné štáty, ktoré by sa potom, keď budú na to patrične pripravené, snažili stať jeho členmi.³⁰

Streitov jasne postavený návrh, podložený zrozumiteľne formulovanými argumentmi i konkrétnym textom ústavy sa dočkal mimoriadneho ohlasu. *Union Now* vyšla v krátkom čase od 2. marca 1939 do 7. februára 1940 v pätnástich vydaniach a v štyroch štátoch. V júli 1940 bola v New Yorku jeho stúpenkami založená *Inter-democracy Federal Union* [Demokratická federálna únia]. Podobné organizácie, zamerané na podporu a presadzovanie Streitových myšlienok, vznikli do konca roku 1940 aj vo Francúzsku, Švédsku, Austrálii a v Južnej Afrike.

Širokej podpory sa Streit dočkal aj vo Veľkej Británii. Medzi jeho najvýznamnejších priaznivcov patrili napríklad už spomínaný Lord Lothian, ale aj celý rad ďalších Britov, ktorí neskôr pomáhali pri vzniku a v začiatkoch činnosti Federálnej únie. Kým sa Federálna únia vyprofilovala ako organizácia presadzujúca predovšetkým vytvorenie Európskej federácie, skupina Streitových prívržencov v nej predstavovala veľmi silnú názorovú platformu.

²⁹ STREIT, Clarence K.: *Union Now. The Proposal for Inter-Democracy Federal Union*. New York; London: Harper, 1940, s. 9. Dostupné na internete: http://www.constitution.org/aun/union_now.htm (2/9/2003).

³⁰ STREIT, Ref. 29, s. 13.

Zhoršujúca sa medzinárodná situácia a hrozba nového vojnového konfliktu boli nepochybne najdôležitejšími motívmi prečo sa vo Veľkej Británii na konci 30. rokov k princípom federalizmu ako spôsobu úpravy medzinárodných vzťahov začal hlásiť celý rad ďalších známych či menej známych osobností verejného života. Z politikov, ktorí v tomto období verejne deklarovali svoju podporu tejto myšlienke možno spomenúť napríklad Lea Ameryho, Clementa Atleeho, Ernesta Bevina, Winstona Churchilla, Lorda Halifaxa, Harolda Nicolsona, či Harolda Wilsona. Medzi právnikmi išlo predovšetkým o vo Veľkej Británii dobre známych Ivora Jenningsa a Georgea Keetona. Nemožno tiež zabudnúť na historikov Georgea D. H. Colea, Basila Liddella Harta, Ramsaya Muira či Arnolda Toynbeeho, filozofa a neskoršieho nositeľa Nobelovej ceny za literatúru Bertranda Russella, publicistov Henryho N. Brailsforda, Henryho Wickhama Steeda a držiteľa Nobelovej ceny mieru Normana Angella, spisovateľov Herberta G. Wellsa a Leonarda Woolfa, či na neskoršieho nositeľa Nobelovej ceny za ekonómiu Friedricha von Hayeka.³¹ Hoci nie všetci z nich neskôr bezvýhradne súhlasili

³¹ ATLEE, Clement R.: *Europe Must Federate or Perish* (prejav v Caxton Hall v Londýne v novembri 1939). In: *Labour's Peace Aims*. London: Peace Book, 1940; CHURCHILL, Winston S.: *United States of Europe*. In: *Saturday Evening Post*, 15. 2. 1930; JENNINGS, Ivor W.: *The Idea of a United States of Europe*. In: *Proceedings of the Institute of World Affairs*. London, 1938, s. 250-256; KEETON, George W.: *Anglo-French Union. A Suggestion*. In: *New Commonwealth Quarterly*, vol. V., No. 3, December 1939, s. 230-236; TOYNBEE, Arnold: *A Study of History*. Vol. I., London: Oxford University, 1934; COLE, George D. H.: *War Aims*. New Statesman Pamphlet, 1936; MUIR, Ramsay: *The Expansion of Europe: The Culmination of Modern History*. Constable, London 1939; RUSSELL, Bertrand: *Which Way to Peace?* London: Michael Joseph, 1936; ANGELL, Norman: *The International Anarchy*. In: WOOLF, Leonard (ed.): *The Intelligent Man's Way to Prevent War*. London: Gollanz, 1933; BRAILSFORD, Henry N.: *Towards a New League*. New Statesman Pamphlet, 1936; WELLS, Herbert G.: *After Democracy: Addresses and Papers on the Present World Situation*. London: Watts, 1932; WELLS, Herbert G.: *The Shape Things to Come*. London, 1933.

s myšlienkami, ktoré prezentovala Federálna únia, dôležité je, že práve tieto známe a vplyvné osobnosti verejného života svojim otvorene a odborne vyjadreným postojom o potrebe konkrétnej zmeny úpravy medzinárodných vzťahov prispeli k vytvoreniu nevyhnutného základu, na ktorom o pár rokov neskôr táto organizácia založila svoju krátku, no z pohľadu výsledkov jej činnosti určite úspešnú existenciu.

Rastúci záujem o federalizmus sa v 30. rokoch vo Veľkej Británii prejavil aj vznikom niekoľkých organizácií presadzujúcich rôzne formy integrácie európskeho kontinentu. Z najvýznamnejších možno určite spomenúť *New Europe Group* [Skupina Nová Európa], ktorá je vzhľadom na svoj vizionársky návrh vytvorenia Európskej federácie so spoločnou menovou, zahraničnou a obrannou politikou považovaná aj za prvú skutočnú eurofederalistickú organizáciu vôbec.³² Išlo však len o malý klub intelektuálov sídliači v Londýne, bez širších aktivít, rozsiahlejšej členskej základne a s minimálnym vplyvom na verejnú mienku. Niall MacDermot, ako jeden z vedúcich predstaviteľov tejto skupiny, sa stal neskôr jedným z viceprezidentov Federálnej únie.

Širšiu pôsobnosť už malo *New Commonwealth Society* [Spoločnosť Nové spoločenstvo], ktoré v priebehu 30. rokov rozšírilo svoje pobočky aj do iných štátov v západnej Európe. Jeho najdôležitejším cieľom bola snaha o posilnenie Spoločnosti národov prostredníctvom vytvorenia medzinárodných policajných síl, ktoré by zaručovali vynutiteľnosť rozhodnutí spoločného súdneho tribunálu v sporoch medzi členskými štátmi. Z nášho pohľadu je však dôležité najmä to, že jeho zakladateľ Lord Davies sa po vypuknutí druhej svetovej vojny priklonil k myšlienke vytvorenia Európskej konfederácie, ktorá by bola v podobe regionálneho

³² LIPGENS, Walter: *A History of European Integration 1945-1947, vol. 1*. Clarendon Press, Oxford 1982, s. 161-2.

bloku začlenená do Spoločnosti národov.³³ Hoci toto hnutie disponovalo značnými finančnými prostriedkami i podporou niektorých vplyvných osobností verejného života (jeho prezidentom bol istý čas aj Winston Churchill), zďaleka nedosiahlo takú popularitu a vplyv ako mala vo svojej dobe Federálna únia.

³³ K cieľom a činnosti tejto organizácie bližšie LORD DAVIES: *The Problem of the Twentieth Century*. London, 1931; *The Aims and Objects of the New Commonwealth Society*. London, 1937; LORD DAVIES: *A Federated Europe*. London: Gollanz, 1940.